

De Rotonde, School voor Praktijk Onderwijs, in Emmeloord

Geen diploma maar een baan

Weliswaar is De Rotonde bestuurlijk gefuseerd met het Groenhorst College, maar ze willen graag apart blijven. "Vier muren van onszelf met een eigen setting en een eigen sfeer." Hier worden moeilijk lerende kinderen voorbereid op de arbeidsmarkt. Ze blijven niet altijd binnen die muren, maar proeven ook van de niet altijd zo milde maatschappij.

De geur van versgebakken pepernoten trekt door de school. Zes leerlingen zijn in het gereedschapslokaal bezig harken en schoppen schoon te maken en de stagegroep oefent op de invulling van formulieren. In een ander lokaal toont Roos, een leerlinge van de stagegroep, de ladekastjes die ze heeft geassembleerd, en Bastiaan laat elektrische verbindingen zien. "Best lastig", vindt hij. Ze hebben kortgeleden ook mailings voor de Groenhorst-vestiging in Dronten verzorgd. "Kunnen we nu geen telefoons doen?" vraagt Patrick.

Behalve Roos, Bastiaan en Patrick is ongeveer de helft van de 70 leerlingen deze ochtend op De Rotonde. De rest volgt lessen op de vestiging van het Groenhorst College of het Emelwerda College, een brede scholengemeenschap. Het voelt hier wel als een soort van thuis, veilig. De leerkrachten hebben zo op het oog overwicht. De leerlingen zijn direct en open. Ze zijn prettig bezig met hun opdrachten.

Stoffel Zandstra, leraar, is aan het werk met een aanvangsgroep. Ze vegen blad aan op het schoolplein en even later stappen ze op de fiets. Om kwart over 10 begint hun les uiterlijke verzorging op het Emelwerda College. Op het rooster staat verder bijvoorbeeld plantkunde, lezen, gezamenlijk naar het tv-weekjournaal kijken, klok, geld, sport, koken, wereldoriëntatie, lassen, metselen, houtbewerking en Engels. "Engels is heel basaal", aldus directeur Tom van Gent. "Net als rekenen en taal. Dat is ook altijd gebonden aan praktische toepassingen."

Keihard

Doen, daar gaat het hier om. De Rotonde, een school voor praktijkonderwijs, wordt soms ook praktijk-school genoemd. Net als de ipc-locatie even verderop. Verwarring is dan eenvoudig, maar er is een groot verschil. De Rotonde is een school die moeilijk lerende kinderen voorbereid op de arbeidsmarkt. Geen diploma maar

Leerlingen maken tuingereedschap schoon

een baan. Het is eindonderwijs voor laaggeschoold werk. “Het maakt niet uit waar je vandaan komt”, vertelt Van Gent. “Je draait hier een paar rondjes mee (zoals op een rotonde) en neemt vervolgens een uitvalsweg naar buiten.”

De stage is een middel om aan werk te komen. Zodra leerlingen veertien zijn doen ze zes keer drie dagen snuffelstages en als ze 15 zijn, start de echte stageperiode, honderd dagen in een jaar. Werk blijft hoofddoel. Als een leerling dan op 12 april hoort dat hij bij een baas kan beginnen, schrijft de school hem op 13 april uit.

De snuffelstage is heel bewust op maandag, dinsdag en donderdag. “Dan kunnen ze woensdag hier stoom afblazen.” Op zo’n stage merken ze ook wat het is om van 8 tot half 5 te werken; school duurt immers van half 9 tot 3 en meestal korter, twintig uur in totaal.

“Maar ik zal je eerst iets over deze leerlingen vertellen”, begint Tom van Gent op zijn directiekamer. Hij is net weer terug na een griepje. “Kijk, jij kunt een paar dingen tegelijk doen,

je kunt als je weet hoe iets in het verleden ging, voorspellen hoe dat in de toekomst zal zijn en je kunt een inschatting maken van hoe je opmerkingen op iemand overkomen. Zij hebben daar moeite mee. In hun hoofd is meestal maar plaats voor een ding. Hier en nu. Het opnameproces is beperkt. Je moet er wat je ze wilt leren als het ware inslijpen.”

Er is natuurlijk veel verschil, erkent hij. Sommigen zijn beter in taal of rekenen en anderen kunnen sociaal beter uit de voeten. Dat sociaal functioneren is wel een van de speerpunten. “Waarom zit zo’n moeilijk lerend kind bijvoorbeeld niet op voetbal? Op het veld zijn ze misschien wel goed, maar in de kleedruimte vallen ze er buiten. Daar moet je van je af kunnen bijten. Onze leerlingen vinden het sociale contact met leeftijdsgenoten lastig; dat is bedreigend. Voortdurend op een school zoals het Emelwerda, dan zouden ze makkelijk kunnen ondersneeuwen.”

Zij hebben moeite met de maatschappij en andersom, de maatschappij met hen. Die is keihard, zegt Van

Gent. Hij vertelt het verhaal van een leerling die goed voorbereid op pad ging voor een formulier. ‘Daar en daar moet je zijn en dan vraag je gewoon of ze je even kunnen helpen bij het invullen.’ Maar de mevrouw achter het loket zei: ‘daar heb ik geen tijd voor. Er staat nog een hele rij achter je. Kom later maar terug.’ Of ze nou aardig was of niet, doet er niet toe, maar hij wilde niet meer.” Kortom, ze hebben tijd nodig. Het duurt langer voor ze informatie verwerkt hebben en zich bepaalde kennis of vaardigheden hebben eigen gemaakt.

Structuur

Er zijn geen klassen, maar groepen. De leerlingen, 12 tot 19 jaar oud, hebben een aanspreekpunt in een of twee vaste leerkrachten per groep. In de aanvangsgroep (12, 13 jaar) ligt het accent nog op theorievakken, maar dan wel zoveel mogelijk in relatie met de praktijkvakken. In de midden-groep zijn er snuffelstages en worden →

FOTO: TON VAN DEN BORN

de richtingen groen (vooral plantkunde), verzorging en techniek ver-
kend. Ten slotte is er de stageperiode
(15 jaar en ouder).

De eerste twee groepen hebben regel-
matig symbioselessen, zoals de groep
van Zandstra nu. Van Gent: "Ze kos-
ten vanwege de dubbele bezetting
wel veel geld, maar het scheelt ons
enorm in de inrichting van lokalen."
De Rotonde hoeft bijvoorbeeld niet
zelf een dierkundelokaal te hebben.
Bovendien, als het niet bevalt, kan er
een jaar later altijd gewijzigd worden
naar zoiets als fietsreparatie.

"Vaak wordt er een groot hek ron-
dom zo'n school gezet, als bescher-
ming tegen de boze buitenwereld",
vertelt Van Gent. "Maar we sturen ze
juist, gedoseerd, die wereld in. Ze
krijgen soms vervelende reacties van
leerlingen van andere scholen over
zich heen. Reden waarom de symbio-
selessen ook altijd 's ochtends zijn.

Dan kunnen ze hier weer tot rust
komen en kunnen wij nog iets doen
met eventuele negatieve ervaringen."
Van de 21 personeelsleden op school
zijn er 8 groepsleerkrachten. Verder
lopen er op school mensen rond zoals
een maatschappelijk werker, een
schoolarts, schoonmakers in dienst
van school, een technisch assistent,
een schoolpsycholoog en een logope-
dist. Die zijn er op deze dinsdagoch-
tend lang niet allemaal. Tijdens de
koffiepauze zie ik vijf of zes mensen.
Twee hebben er pleinwacht en boven-
dien zijn er veel parttimers. Er wordt
even overlegd, staand, over organisa-
tie of een leerling. "Weer beter Tom?"
"Deze leerlingen hebben behoefte
aan leiding en structuur", zegt Van
Gent. "Docenten moeten mensen zijn
die daar gevoel voor hebben. Maar je
kunt je gemakkelijk verkijken op de
doelgroep."

▲ Geconcentreerd perpernoten bakken tijdens de kookles

Profiel de Rotonde

De Rotonde is een van de 157 praktijkscholen in Nederland. Opdracht is jongeren (met globaal een IQ tussen 60 en 80) voor te bereiden op een werkplek. Vaak vormen deze scholen het sluitstuk van de samenwerkingsverbanden waarin scholen in een regio leerlingen in overleg naar de best passende plek sturen.

De geschiedenis van De Rotonde start in 1973. Dan komt er een afdeling voor Voortgezet Buitengewoon Onderwijs aan moeilijk lerende kinderen op de in 1958 opgerichte Flevoschool. In 1979 wordt de afdeling zelfstandig en een jaar later gaat deze als school voor praktische vorming (vbo-mlk) naar een eigen gebouw. In 1994 verhuist de school naar de huidige locatie en wordt de naam De Rotonde aangenomen. Vier jaar later valt dit onderwijs onder de wet op het Voortgezet Onderwijs. Het heet dan speciaal voortgezet onderwijs voor moeilijk lerende kinderen (svo-mlk). En in 2001 als de school de licentie praktijkonderwijs krijgt – op dat moment een nieuwe vorm van voortgezet onderwijs - is er opnieuw een naamsverandering: De Rotonde, School voor Praktijk Onderwijs.

Toen De Rotonde een jaar of vier geleden op zoek was naar bestuurlijk onderdak, was behalve het Emelwerda ook het Groenhorst een van de kandidaten. Twee jaar geleden is De Rotonde daar bestuurlijk aangeschoven (niet gefuseerd). Een rol speelde de overeenkomstige christelijke identiteit. Gevolg is dat nu meer symbioselessen dan voorheen zich op de plaatselijke Groenhorst-vestiging afspelen, maar de school is niet groener geworden. Een ander gevolg is hoogstwaarschijnlijk dat ze in 2003 een pand betrekken naast de nieuwbouw van het Groenhorst College.

Er is een aanvangsgroep (met 18 leerlingen), een middengroep (20) en er zijn twee stagegroepen (34). Twee jaar geleden kwam ongeveer 20 procent van de leerlingen na school in de sociale werkvoorziening terecht en 40 procent in het vrije bedrijf, vaak met Rea-subsidie. Voorheen ging via de schakelfunctie (een jaar waarin 12-jarige leerlingen worden voorbereid op plaatsing) een groot deel naar het i-vbo, nu komt slechts 5 procent in het vmbo terecht. De Rotonde probeert om in samenwerkingsverband de schakelfunctie weer terug te krijgen.

Dankbaar

De Rotonde is bestuurlijk bij het Groenhorst College gekomen – dat gaat heel goed, aldus Van Gent - maar ze voelen zich er wel ‘een vreemde eend in de bijt’. De school wil zich ook graag apart van het Groenhorst College blijven profileren; een eigen gezicht. “Anders raken we onze doelgroep kwijt”, vreest Van Gent. Als ze straks op een locatie met het Groenhorst komen, krijgt De Rotonde ook een eigen ingang. “We willen graag vier muren van onszelf: met een eigen setting en een eigen sfeer.” Wat de scholen voor praktijkonderwijs in het algemeen bijzonder maakt, is de status. Ze vallen onder de cao van het primaire onderwijs en het rooster van het voortgezet onderwijs (het vmbo). Basisvorming in aangepaste vorm; ze zijn ook niet gebonden aan de lessen-

tabel, mogen eigen dingen ontwikkelen en die op hun eigen wijze uitvoeren. De bekostiging gaat niet via de lumpsum, maar via het declaratiestelsel. Voor zolang dat nog duurt. De overheid wilde deze speciale vorm van voortgezet onderwijs een plekje geven binnen vmbo, naast leerwegen en leerwegondersteunend onderwijs (lwoo). Er is sprake van geweest dat er meer mlk-leerlingen in het reguliere onderwijs zouden stromen, bijvoorbeeld in het lwoo, maar de minister is hier in 1999 toch van teruggekomen. Daarmee begon officieel het praktijkonderwijs. Speciaal onderwijs, maar wat maakt het inhoudelijk zo speciaal? Van Gent: “Dat je probeert om voor kansarme jongeren een plaats in de maatschappij te regelen. Dat gaat moeizaam, maar je krijgt er wel wat voor terug. Wat? Nou, een dankbaar gevoel dat het gelukt is.”

Dat is ook voor Judith, vierdejaars op een SPW-opleiding, een belangrijke motivatie. “Dit is het soort school en het type leerlingen waar ik graag mee wil werken. Er zit veel meer in dan je denkt. Het is ook een grotere uitdaging om dat eruit te halen.” Ze volgt tot maart stage en is hier al een paar maanden. “Mij valt het niet meer op”, vertelt ze, “maar toen mijn begeleider hier kwam zei hij direct dat er een heel andere sfeer is dan op een gewone school.” Haar aandacht wordt getrokken door een leerling die blokjes deeg kneedt. “Hé Juf, hoe groot moeten die stukjes?” ∞

Ton van den Born